

Egyenlő közlés helye –

SPONTÁN TÁRLAT ERZSÉBETVÁROSBAN

Szerzők –

Csertán Tamás, Drobilich Benedek

Konzulens –

Bartha András Márk DLA

2024. november 03.

00 tartalom

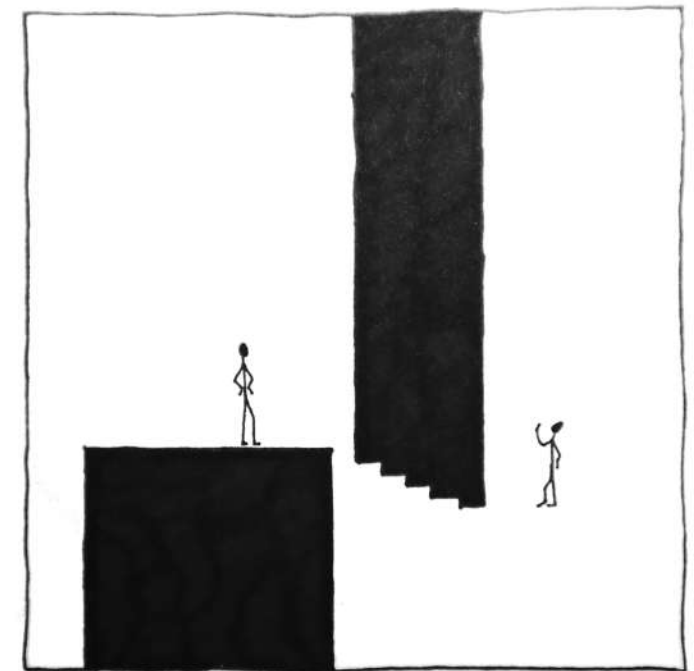
- 01 bevezető
- 02 motiváció
- 03 hely
- 04 személyek és valóságok
- 05 közelség és kapcsolat
- 06 nyomképzés
- 07 hely újra
- 08 lehetőség, atmoszféra, eszköz
 - 08.1 írás
 - 08.2 beszéd
 - 08.3 rajz
- 09 alakítás és eredmény
- 10 lecsengés és az otthagyt nyomok
- 11 források

„The pleasure of our lives, for which the pain of our births and our deaths is acceptable, is in the ways of other men and our association with them: not always in their whole souls, their whole hearts, their whole minds, but in their own everyday corrections of the turbulence of their human existences. Can these not also be the subject of our art and our literature?“

Henry Fairlie

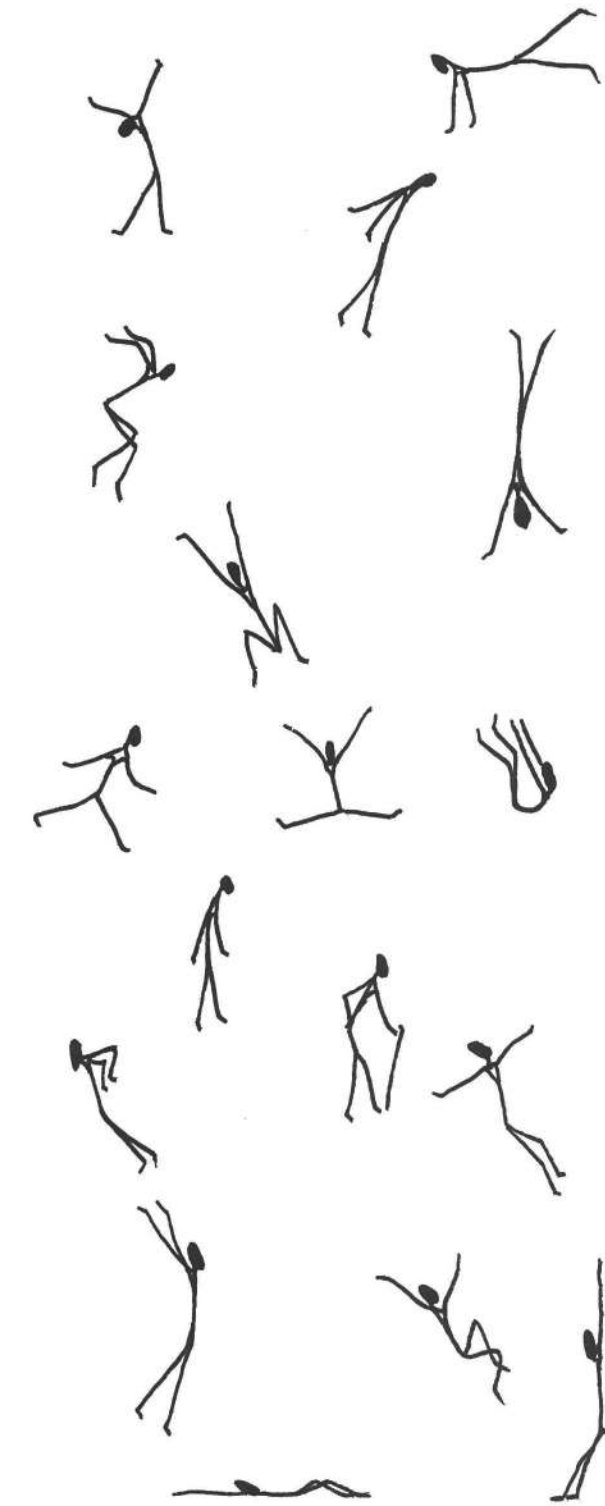
Mi, emberek, hajlamosak vagyunk túl sok jelentőséget tulajdonítani egymásnak. Hajlamosak vagyunk túl kevés jelentőséget tulajdonítani egymásnak. Bezárkózunk a nyüzsgő tömeg előtt. Magányosnak érezzük magunkat, mikor sokan vesznek körül. Megértőnek mutatjuk magunkat, de nincs hozzá alapunk. Beszélünk, hallgatunk. Meg sem tudunk szólalni. Meg sem tudnak szólítani. Közölni szeretnénk valamit. Kapcsolódni akarunk valakihez. –

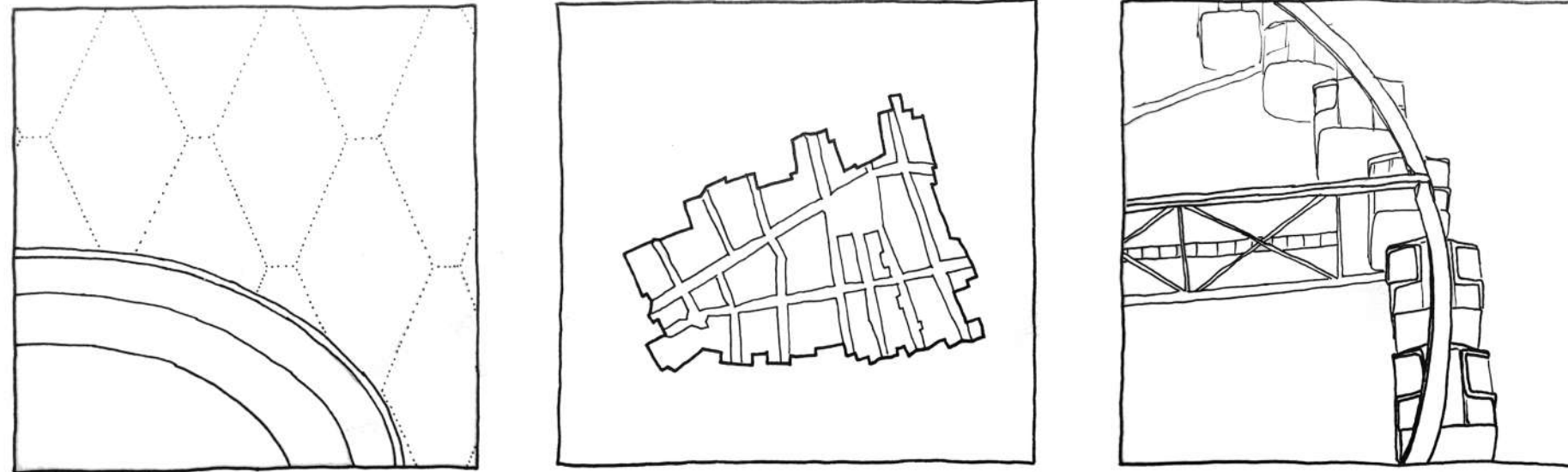

02 motiváció

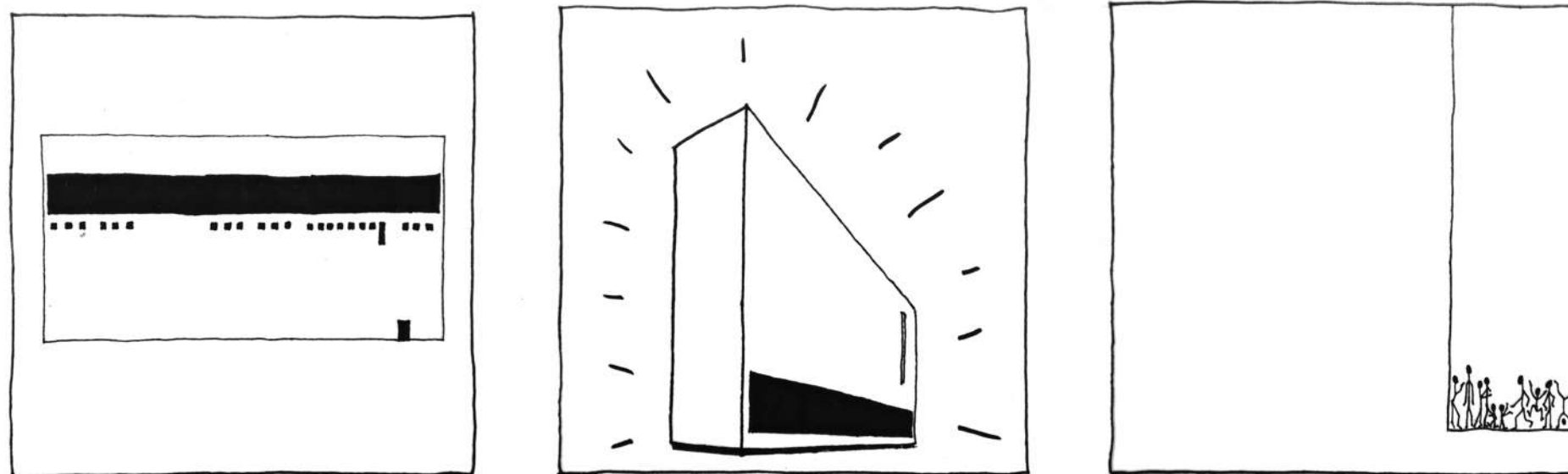
Kortárs városi valóságunk magánya és idegensége sokszor épp ott éri el csúcsát, ahol a legtöbbben vagyunk. Ahol fizikailag, kulturálisan, múltunk összevetésében és kilátásainkban akár a legközelebb állunk egymáshoz. Figyelmünk a rengetegben megtörik, már kevesekről tudunk csak sokat. Nem is hibáztatható önvédelmi mechanizmus ez. Ahogy a szociológus Richard Sennett fogalmazott, „az emberek csak akkor tudnak igazán közvetlenek lenni egymással, ha van valamiféle védelmük egymással szemben.” [1] Ám közvetlenek, közeliek, ismerősek: akarunk lenni.

Ami munkánkat és gondolatkísérletünket támogatja, az az a vágy és – talán – az akarat, mely minden réteg és burok alatt mégis egymás felé hajt minket, embereket. S hogy erre, a különben univerzális problémára Erzsébetváros szűk lokalitásában megoldást keressünk vezetnek személyes kötődéseink a helyhez, illetve sokévi, kedves tapasztalataink egy kollégiumi közösségből, ahol ember és ember közti kapcsolatok addig ismeretlen szorosságát tapasztaltuk meg. –

Egy, a világ sokfajta, mindenfelé hasonló helyei közül a nagyváros, a (nagy)városias környezet. Erzsébetvárosban mindaz jelen van, ami sok más nagyvárosban: a házak szövedékének története, stílusa; az itt egykor és most élőknek, a betelepülteknek, kitelepülteknek és elhurcoltaknak sorsa, tragédiáik és emlékezetük, melyek mind gazdagon formálták a kerületet. Jelenleg egyaránt sújtja a turizmus negatív hatásai okozta degradáció és elvándorlás, illetve a jelentős kiköltözési hullám az agglomeráció felé. [2,3]

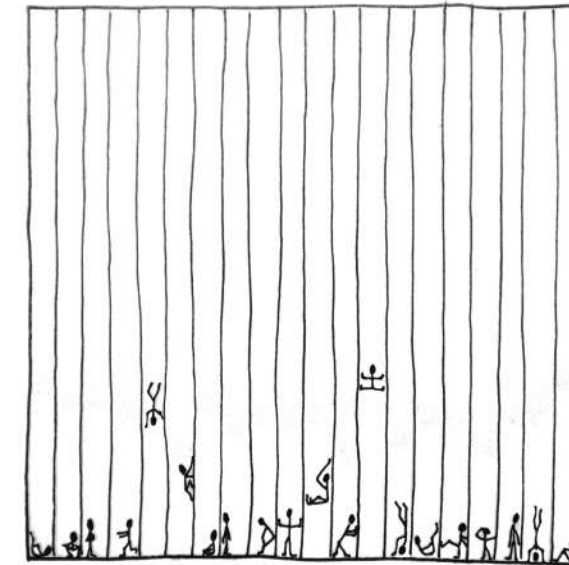
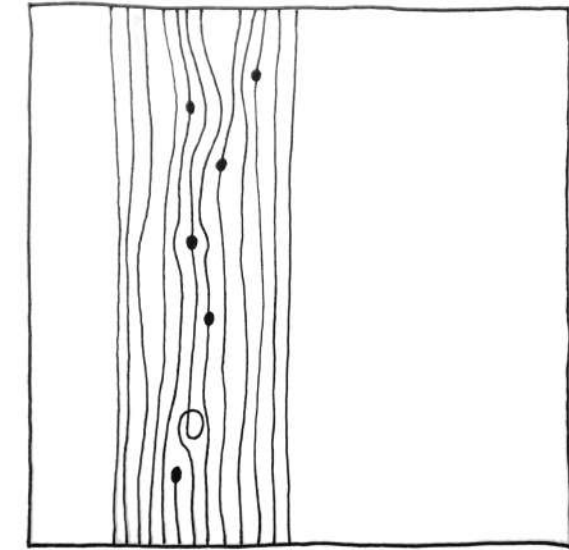
Az áramátalakító épülete expresszív, síkkompozícióhoz hasonló homlokzataival a terület közlekedési központjaként szolgáló Deák tér és az idelátogató turisták legforgalmasabb létesítményeinek, köztük a Gózsdu-udvarnak szomszédságában helyezkedik el. Bár első látásra is erős (vegyes) érzelmeket kelthet bennünk, a tekintet könnyen lesiklik róla, hisz olyan landmark pont, ahol jelenleg nem történik semmi. Feszültség támad a kerület élő, nyüzsgő területeinek zsúfoltsága és a trafóház hatalmas, üres terei közt. –

04 személyek és valóságok

Amennyire az esszé keretei erre lehetőséget adnak, felvetettünk néhányat a városrészt és lakóit érintő problémák közül. Vizsgálódásunkat most egy olyan területre szűkítjük le, mely az emberek közti kapcsolódás lehetőségességéről és nehézségeiről szól.

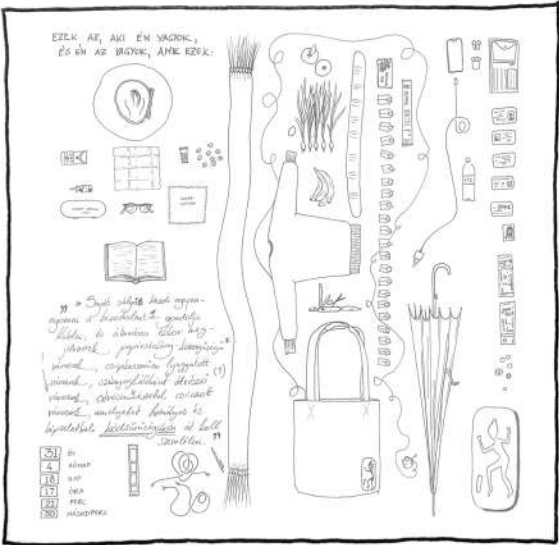
Elidegenedésünk, futó kapcsolataink meggyengülése és megszűnése, egymással nem törődésünk és közönyünk párhuzamos világokat termel városainkba. Az én útjai a megszokottban futnak, kevés a váratlan, meghökkentő, inspiráló találkozás. Megszokott és számolt lépéseinket megszokott helyeinkig tesszük meg; rövid interakcióink más emberekkel az egymás mellett elhaladásra korlátozódnak.

A közöny és a megszokottak biztonsága fizikailag is egyre jobban elválasztják egymástól tereinket: kávéházak, éttermek specializálódnak árral, kínálattal meghatározott csoportok kiszolgálására, játszótereknek, kutyafutatóknak, romoknak mások válnak exkluzív használóikká. Abbahagyjuk azoknak a tereknek látogatását, ahol (amihez) nem találunk társaságot. –

Személyes valóságunk többek között múltbeli élményeinkben gyökerezik. Egymáshoz pedig úgy érezhetjük magunkat közelebb, úgy válhatunk közvetlenebbé, hogyha megismerjük a másik valóságának egy részét.

Önkényesnek tűnhet a személyiség éppen ezen részét és a kapcsolatteremtés e pontját alaptételként kiemelni, ám meggyőződésünk, hogy olyan erős hatású, s az emberben mélyen gyökerező dolgok, melyek képesek arra, hogy kísérletünk céljához közelebb vigyenek. –

06 nyomképzés

Fortepan / Urbán Tamás

Fortepan / UWM Libraries

Fortepan / Fortepan

S akkor hadd éljünk még hasonló alapvetésekkel: mi adhat motivációt a komfortzónából való kilépéshez? Nézelődés, játék és nyomhagyás: mind ősi és általános késztetések, no nem minden emberre egyforma mértékben ható lelkesedésként, hanem az emberiség történetét végigkísérő jelenségeként értelmezhetőek.

Nyomot hagyni a világban: művészeti ágakat, mozgalmakat, gondolati áramlatokat hajt, filozófiai kérdések sokaságát indukálja és sokszor, az elmúlás kísérlőjeként nem hagy minket nyugodni. Olyan cselekvés ez, amelyhez a legtöbb ember tud csatlakozni. Alkalmas eszközt választva inkluzív jellegű, s ezáltal képes lehet alapfelvetésünk szerint megmozgatni bennünk a kíváncsit. –

Nyomok a helyszínről.

07 hely újra

Olyan helyet szeretnénk létrehozni az erzsébetvárosi áramátalakítóban, ahol mindegyikőnk hagyhat nyomot maga után, e nyomok sokasága pedig élő tárlattá áll össze, ami szabadon megtekinthető, megtapasztalható és továbbalkotható bárki által.

Egyenlő hely ez, ahol vélt vagy valós különbségeink nem szűnnek meg ugyan, csupán nem számítanak többé. Az egyenlő hely, természetéből fakadóan inkluzív: azonosan hozzáférhető bárki számára és nem állítja elénk a csatlakozás vagy kizárás formális feltételeit. [4]

Ezen a helyen cselekvést szeretnénk lehetővé tenni, olyan tevékenységet, mely a jel-hagyás gesztusán, a játékon és a nézelődésen keresztül megismerhetővé, megközelíthetővé tesz bennünket, teret ad a kapcsolódásra.

Ez a hely speciális. Különös atmoszférája van. „A játéknak megvannak a maga játszóterei [...], ahol különleges szabályok érvényesek. Mind egyfajta átmeneti világ a szokványos világon belül, amely különálló cselekvésnek ad helyet.” [5]

A helyen a hozzáférhetőség univerzalitását, ezáltal a kitettséget a személyes jelek, nyomok teremttette titokzatos légkör ellensúlyozza. Olyan titkok ezek, melyek a hozzátétel (betérés, nyom hagyás, szemlélődés) által megismerhetővé válnak.

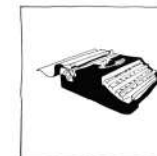
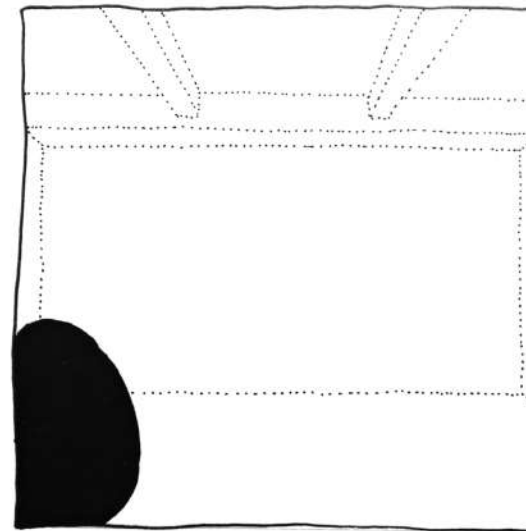
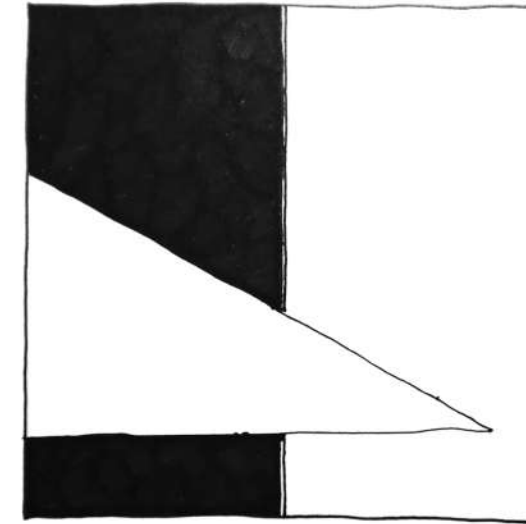
Ezen a helyen egyensúlyba kerül vivés és hozás, hiszen csak az élhető át, amit valaki már itt hagyott. A hely üres volt, és megtelik. A hely valójában médium. Közvetítő közeg az emberek között. –

08 lehetőség, atmoszféra, eszköz

Cselekvésre egyrészt a jó lehetőség ösztönöz. A helyre az áramátalakító teljesen átlátszóvá tett szalagablakai engednek bepillantást. Transzformátorok sejtelmes gépsorai a Dob utca felőli alsóbb szinteken, a tárlat rejtelmes fényei a megnyitott udvar felőli felsőbbeken. Szövetségesünk a kíváncsiság és a bekukkantás iránti vágy, ami becsalogat a könnyen nyíló ajtó mögé.

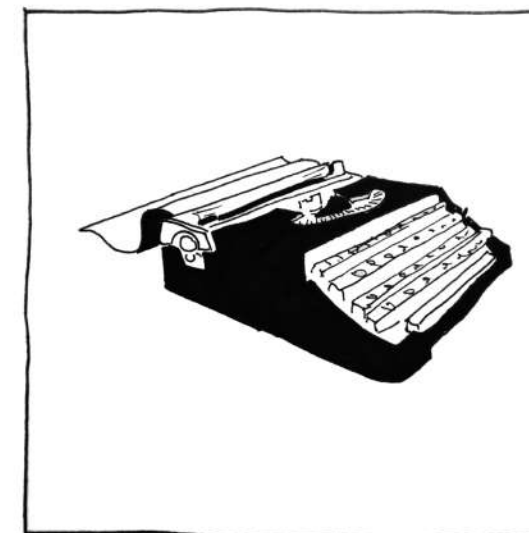
Cselekvésre másrészt az atmoszféra ösztönöz. Belépve, az épület visszahúzódik. Megtisztított, fehér falaival és bútoraival átadja a kezdeményezést az embernek. Minden, ami mozog, vagy éppen nyugalomban áll, ami látszik és látszódik emberi, és viszonyulni lehet hozzá.

Cselekvésre harmadrészt a jó eszközök ösztönöznek. A nyomhagyás egyenlő lehetőségeihez olyan médiumokat kellett keresnünk, melyek használata általános emberi képességeken alapul. Választásunk az írásra, a beszédre és a rajzra esett, mint legkézenfekvőbb és a legtöbb kultúrában alapvető tevékenységekre.

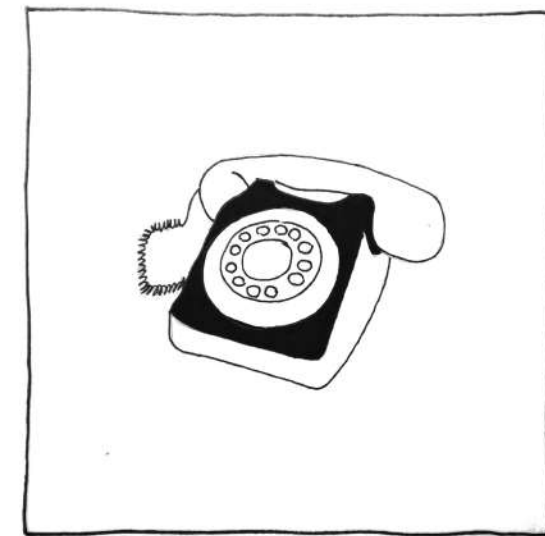
08.1 írás

Egyszerű írógép. Papírtekercs. Arrébb már legépett történetek, első emlékek, versek ívei.

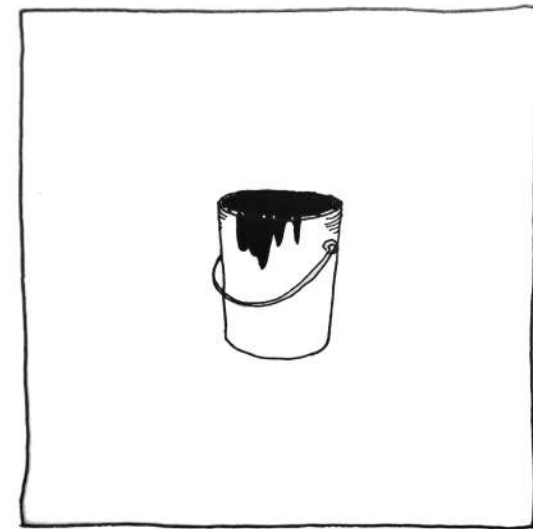
08.2 beszéd

Telefonkagyló. Leemelve elhangzanak az előző beszélő szavai. A sípszó után hagyjon üzenetet.

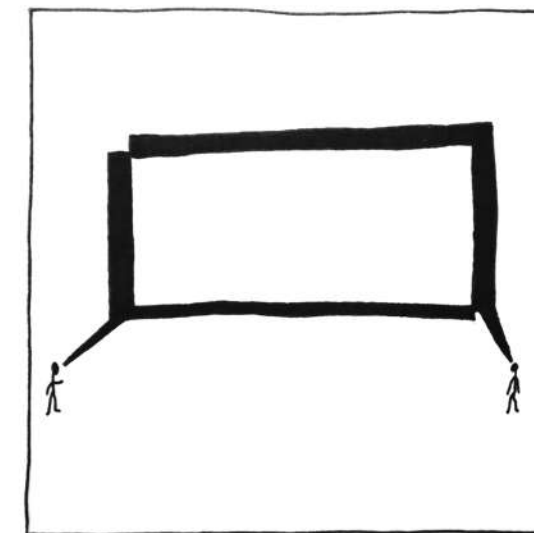
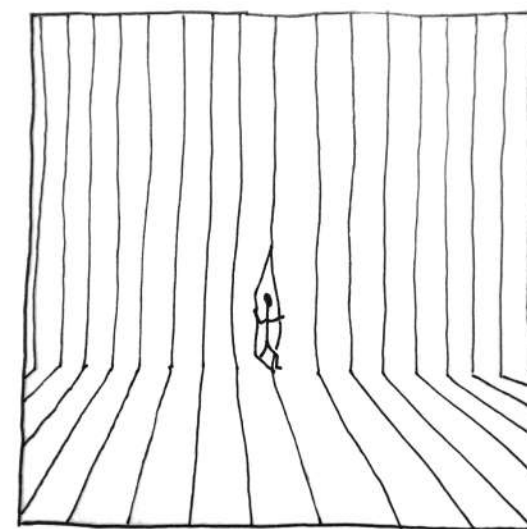

08.3 rajz

Festékestégelyek a földön. Külön színek egymástól és a faltól egyenlő távolságra.
Festőeszköz lehet itt bármi. Ahogy a kép tárgya is.

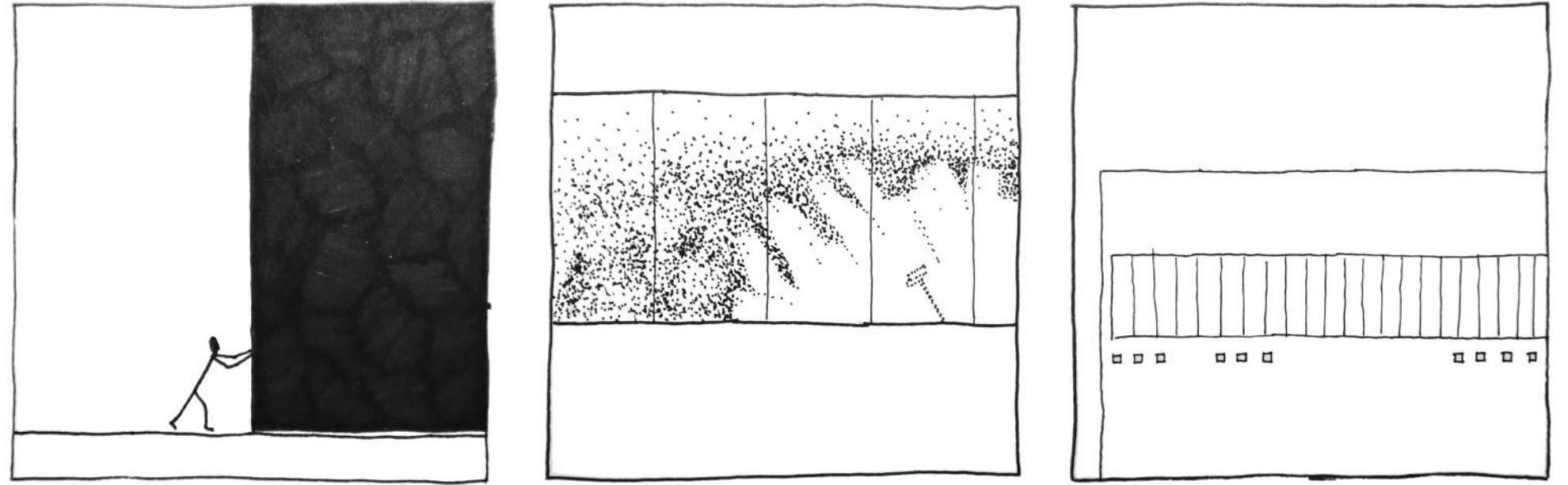
09 alakítás és eredmény

Otthagytott nyomaink gyűjteménye a helyen spontán tárlattá rendeződik, mely minden következő ember belépésével megváltozik, minden elhangzó értelmezéssel kiegészül. A tárlat alkotói, kurátorai, kritikusai és látogatói mind mi vagyunk.

A tárlat semmiképp sem egy céltalan, otthagytott halmaz. Befogadásra, gondolkodásra, azonosulásra és főképp mások megszólítására ösztönöz. Legyen a kapcsolódási pont a közös alkotás öröme, a játék, a tárlaton látott, hallott, tapasztalt dolog; a tárlat valódi sikere az, ha a térben, a lépcsőházban, az udvaron, az utcán beszélgetésbe elegyedünk róla. –

10 lecsengés és az otthagytott nyomok

Készítésünk az egymással való kapcsolódásra eleve megvolt bennünk, lehetőségét, atmoszféráját és eszközeit megalkottuk. A hely üres volt és elkezdett működni. Működött. Aztán megtelt.

Az egyenlő közlés helyének és az itt létrejövő spontán tárlatnak a tér fizikai valósága szab keretet, hiszen véges az áramátalakító berendezések korszerűsítésével nyert hely.

A minden időpillanatban változó tárlat ahogy az üresből a megalkotottba fordult, úgy fordul lassacskán teliből üresbe. A papíriveket elviszik. Meghallgatják az utolsó hangüzenetet. Apránként újra fehérre festik a falakat.

Kiadó. Erzsébetváros régóta hiányzó, jelentős méretű kulturális tere várja az új beköltözőket.

11 források

[1] Richard Sennett, The Fall of Public Man, New York: Alfred A. Knopf, 1977, 311.

[2] KSH Összefoglaló táblák, KSH, <https://www.ksh.hu/stadat> utolsó hozzáférés: 2024. 10. 28.

[3] Stubnya Bence, A lakosság negyede-ötöde tűnt el Pest belső kerületeiből 20 év alatt, G7, <https://g7.hu/adat/20240909/a-lakossag-negyede-otode-tunt-el-pest-belso-keruleteibol-20-ev-alatt/> utolsó hozzáférés: 2024. 10. 28.

[4] Ray Oldenburg, The Great Good Place, Cambridge: Da Capo Press, 1999, 47.

[5] Johan Huizinga, Homo Ludens: A Study of the Play Elements in Culture, London: Routledge and Kegan Paul, Ltd., 1949, Chapter 1.